

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Az EU kulturális stratégiájához fűződő külkapcsolati politikai érdekek az európai uniós külső fellépés összes prioritását felölelik. Míg a kultúrák közötti párbeszéd nélkülözhetetlen egymás kölcsönös megértéséhez és a bizalomépítéshez, a kultúra az értékkel és életstílussal, a politikai rendszerekkel és társadalmi struktúrákkal, a gazdasági és kereskedelmi tevékenységekkel egyaránt szoros kapcsolatban áll. A kultúra, mint az EU és tagállamai „puha hatalmának” egyik fontos eleme, hozzájárul ahhoz, hogy kedvezőbbé váljon a diplomácia és a külkapcsolatok légköre. Az elmúlt években az érdekeltek közül többen is (Európai Parlament, tagállamok, kulturális intézmények, civil társadalom) mind gyakrabban szólították fel az Európai Uniót a kultúra fokozottabban stratégiai jellegű megközelítésére a harmadik országokkal és régiókkal fennálló kapcsolataiban. Az erősödő nyomás hatására 2012 márciusában elindult ezen a téren egy stratégiát kijelölő folyamat, amelybe bekapcsolódtak a kulturális minisztériumok és külügyminisztériumok képviselői. A figyelem az első szakaszban Kínára összpontosult. A szándék az volt, hogy az EU és Kína jövőbeni kulturális kapcsolataihoz¹ stratégiai jövőképet javasolnak, tekintettel az Unió és Kína fejlődőben lévő stratégiai partnerségére, aminek nemrégiben adott lendületet a magas szintű „emberek közötti párbeszéd” (people-to-people-párbeszéd) megteremtése.

Kína stratégiai partnert és földrajzi prioritást jelent az EU és tagállamai számára. Egy változó világban számos kérdésben közösek az EU és Kína érdekei, és növekszik az egymástól való kölcsönös függőségük. Mind Európa, mind Kína rengeteg dolgot kínálhat a kultúra terén: mindketten hosszú, gazdag és sokszínű kulturális, nyelvi és történelmi örökséggel rendelkeznek. Az EU és Kína közötti történelmi és ideológiai különbségek ugyanakkor változatlanul fennállnak, ami hatással van a kulturális tevékenységeket érintő politikáikra és gyakorlataikra.

A kínai kulturális ágazat az elmúlt évtizedben jelentős fejlődésnek indult, köszönhetően a kínai kormány által bevezetett fontos reformoknak, befektetéseknek és nyitásnak. Ez a fejlődés – párosulva a kínai piac fokozatos megnyitásával – sokféle lehetőséget teremtett az európai kulturális szereplők, valamint az Európai Unió és Kína közötti megerősödött kulturális együttműködés számára, ami mindkét fél számára előnyökkel járt. Az EU tagállamai már gazdag hagyományokkal rendelkeznek a Kínával folytatott kétoldalú kulturális együttműködés terén, ami különféle ágazatokat fog át és kiterjed többek között a kulturális együttműködés támogatására, a kulturális diplomáciára, a nyilvános diplomáciára és a tájékoztatásra. A Kínával folytatott kulturális együttműködés ugyanakkor számos közös kihívást is jelent az EU tagállamai számára, amelyek elsődlegesen az EU és Kína eltérő kulturális, ügyrendi és közigazgatási hagyányaiból erednek.

Az EU és tagállamainak közös stratégiai jövőképe, továbbá egy hatékony, átfogó kínai kötelezettségvállalási keretrendszer, beleértve az átadás és az együttműködés eszközeit, jelentősen hozzájárulhatnak a közös kihívások leküzdéséhez, javítva az EU-ról kialakult képet és elmélyítve az EU és Kína közötti kulturális kapcsolatokat az elkövetkező években.

Egy ilyen stratégiai jövőkép **általános célja** az, hogy fejlessze az EU képességeit arra, illetve támogassa a tagállamokat abban, hogy maximálisan kiaknázhassák a kultúrában rejlő lehetőségeket, amely lehet a párbeszéd és a kölcsönös megértés generátora, az értékek megosztásának és az érdekek előmozdításának egyik közvetítő közege, valamint az európai és

---

¹ A Európai Bizottság a Tanács 2011-2014. évi kulturális munkatervével összhangban felállított egy kultúrával és külkapcsolatokkal foglalkozó szakértői csoportot, amelynek az Európai Külügyi Szolgálattal együtt a társelnöke lett. Habár a csoport munkája kísérleti jelleggel Kínára összpontosult, ennél átfogóbb módon is hozzájárult a kultúrának az Európai Unió külkapcsolataiban betöltött szerepéről folytatott általános megfontolásokhoz.

kínai társadalom közötti bizalomépítés és kölcsönös egymásra hatás egyik elsődleges forrása. Ez pontosabban a következő **konkrét célok** kitűzésében jelenik meg: egy jellegzetes, vonzó és következetesebb képet sugározni az EU-ról és az uniós kultúrák sokszínűségéről Kínában, különös figyelmet fordítva a fiatal kulturális szakemberekre és közönségekre; az EU, mint kulturális és kreatív „tőke” jelenlétének, láthatóságának és versenyképességének a fokozása Kínában; elősegíteni egy serkentő és méltányosabb környezet létrehozását a kulturális együttműködés/cserék számára az európai és kínai kulturális szereplők között.

Habár a tagállamok és Kína közötti kétoldalú tevékenységek alapvetően fontosak, és ez a jövőben sem változik, nagyobb hatás érhető el, ha egy szélesebb körű uniós perspektíva keretein belül koherensebb intézkedésekre, a szinergiák fokozására, valamint az egyéni kezdeményezések becsatornázására törekszenek, mivel ilyen módon megvalósulhat a tevékenységek nagyobb nagyságrendje és kritikus tömege, ami fontos, ha egy olyan méretű országot próbálunk elérni, mint Kína. A méretgazdaságosság emellett azt is lehetővé teszi, hogy a jelenlegi pénzügyi megszorítások mellett több eredményt érjünk el.

Ha sikerül az EU-ról következetesebb képet közvetíteni Kínában, akkor a kínai nagyközönség pozitívabb módon tekinthet az EU kulturális potenciáljára és az Unió sokszínűségének a gazdagságára, megerősítve ezáltal az Európai Unióról kialakult képet és az általa megtestesített értékeket.

Egy összehangolt európai uniós fellépés megerősítheti az EU befolyását a kínai hatóságokkal szemben az uniós tagállamok közös érdekkörébe tartozó kérdésekben. A tagállamok közötti információ megosztás és hálózatépítés megerősítése segíthet pontosabban meghatározni a közös érdekeket és akadályokat, továbbá hatékonyabban mobilizálhatja a megfelelő szakértelmet. Ez azután segíthet egy stimulálóbb környezetet kialakítani az EU és Kína kulturális cseréi számára, és hatékonyabban előmozdíthatja az európai kulturális és kreatív ágazatok együttműködését kínai kollégáikkal.

Az EU és Kína közötti kulturális kapcsolatok stratégiai megközelítésének a megvalósítása egy rugalmas és nyitott hozzáálláson alapul. Míg kölcsönös érdekek és lehetőségek potenciálisan minden kulturális és kreatív ágazatban megjelenhetnek, az első szakaszban a kölcsönös érdeklődésre számot tartó új területek között a következők szerepelnek: az EU és Kína közötti közös filmgyártás; televíziós formátumok előállításának és kereskedelmi hasznosítása; játékok (különösen online játékok és okostelefon alkalmazások, amelyek kevésbé érzékenyek a kalózkodásra); zene (különösen élő zenei előadások); animáció; tematikus szórakoztatás; építészet; design; kulturális merchandising; örökség (különösen a városi fenntartható fejlődéshez kapcsolódóan); múzeumok (különösen a kulturális tartalomfejlesztést és kezelést illetően); kortárs művészeti események és fesztiválok. A felsorolt területek mindegyikén mind európai, mind kínai részről megjelenik az igény arra, hogy képzéseken, társaktól való tanuláson, a legjobb gyakorlatok kicserélésén és hálózatépítésen keresztül előmozdítsák a szakmai készségek fejlesztését és a kapacitásfejlesztést.

A hozzáadott érték előállításának fokozott EU-szintű együttműködésén keresztül valamennyi szereplő – uniós intézmények, tagállamok és a civil társadalom – **közös felelőssége**. A közös fellépés számos területen teremthet hozzáadott értéket, ilyen többek között: az EU imázsának jobb meghatározása és kivetítése Kínában, például az európai sokszínűség közös tematikus megközelítéseken vagy a virtuális eszközök hatékonyabb kiaknázásán keresztül történő bemutatásával; az EU tagállamai és Kína számára egyaránt kihívást jelentő szakpolitikai és szabályozói kérdések tanulmányozása; a hálózatépítés és a kulturális szereplők közötti együttműködés előmozdítása, valamint szakmai fejlődésük támogatása. Összehangolt erőfeszítések szükségesek ahhoz, hogy biztosítani lehessen a megfelelő struktúrák és források rendelkezésre állását, amelyek az eredmények jobb tájékoztatáson alapuló és hatékony eléréséhez szükségesek. Rövidtávon fontos a meglévő források, struktúrák és eszközök meghatározása és jobb kihasználása – beleértve a Kína számára az Európai Unióban jelenleg

elérhető eszközöket –, valamint a meglévő kétoldalú kezdeményezések európai dimenziójának a felerősítése. Kiemelt figyelmet kell továbbá fordítani a virtuális eszközökben rejlő potenciál kiaknázására, tekintettel az internetben rejlő hatalmas kínai lehetőségekre, különösen a fiatalabb generációk elérésében. Közép- és hosszútávon változatos megoldásokat kell találni, többek között a vonatkozó jövőbeni európai uniós eszközökkel összefüggésben esetleg felmerülő lehetőségek megvizsgálásával, olyan új megközelítések kigondolásával, amelyek szorosabb együttműködéshez és a tagállami erőforrások együttes hasznosításához vezetnek, magánfinanszírozás bevonásával, és a kínai féllel létrehozandó partnerségek kialakítása révén.

A szakértői csoport a fenti elemzés alapján megállapodott egy sor **javaslatban**, amelyek egyrészt általános javaslatokat és alapelveket tartalmaznak a kultúra stratégiai megközelítésére az EU és Kína kapcsolatában, másrészt konkrét ajánlásokat, amelyek ennek a megközelítésnek a megvalósítására összpontosítanak. A javaslatok a 2020-ig terjedő időszakot ölelik fel, és az EU intézményeinek és szolgálatainak, a tagállamoknak, kulturális intézményeknek valamint kulturális szervezeteknek szólnak.

I. Általános javaslatok a kultúra stratégiai megközelítésére az EU és Kína kapcsolatában

A szakértői csoport az alábbiakat javasolja a kultúra stratégiai megközelítésének kidolgozására az EU és Kína kapcsolatában:

1) Vegyék figyelembe a következő vezérelveket:

- a. A kulturális együttműködést *A kulturális kifejezések sokszínűségének védelméről és előmozdításáról szóló 2005. évi UNESCO-egyezmény* alapelveire kell építeni.
- b. Átfogó, pontosan meghatározott kultúra jövőképet kell elfogadni az EU külső fellépése keretében, amely minden szempontból társadalmi, gazdasági és politikai tőkének számít az EU és a tagállamok számára.
- c. Olyan egyetemes értékeket kell konkrét intézkedéseken és együttműködésen keresztül megosztani, amelyeknek az EU különleges jelentőséget tulajdonít, mint például a véleménynyilvánítás szabadsága vagy az információkhoz való szabad és egyenlő hozzáférés, amelyek elengedhetetlenek a kreativitás kibontakozásához.
- d. Tiszteletben kell tartani a kulturális ágazat autonómiáját, és meg kell határozni az alulról felfelé építkező folyamatok fontossági sorrendjét.
- e. Maximálisan ki kell aknázni a kultúrában rejlő potenciált, amely párbeszéd és kölcsönös megértés elindítója lehet, az értékmegosztás és az érdekképviselet közvetítő közege, valamint a bizalomépítés és a társadalmak közötti kölcsönös egymásra hatás ösztönzésének elsődleges forrása.
- f. Részt kell venni olyan hosszú távú, kétirányú folyamatokban, amelyek célja, hogy idővel kiépüljön a bizalom, kölcsönös megértésre és előnyökre törekedve Kínával.
- g. Több szintű megközelítést kell alkalmazni, figyelembe véve a tágabb ázsiai regionális környezetet, a kormányzás különböző szintjeit célozva meg Kínán belül (helyi, regionális, nem kormányzati szereplők).
- h. Átfogó folyamatokat kell kifejleszteni a meglévő szakértelemre és struktúrákra alapozva mind az EU-n és a tagállamokon belül, mind Kínában, és ezeket stratégiaibb módon kell alkalmazni.
- i. Különleges figyelmet kell fordítani a fiatal generációra, mint az egyik fő célcsoportra, és meg kell határozni a leghatékonyabb kommunikációs eszközöket

és tájékoztatást, beleértve az internetet és a közösségi médiát.

2) A kultúrát integrálják szisztematikusabb és stratégiaibb módon az EU kínai politikájába.

Ennek a célnak a megvalósítása érdekében az EU és a tagállamok:

- a. Alakítsanak ki szorosabb együttműködést és integráltabb munkamódszereket az érintett minisztériumok és a kultúráért és külpolitikáért felelős osztályok között.
- b. Integrálják hatékonyabban a kultúrát, mint a „puha hatalom” egyik elemét a nyilvános diplomácia és a tájékoztatási stratégiák keretében.
- c. Biztosítsák egyfelől a kulturális diplomácia és együttműködés, másfelől a külkapcsolatot egyéb vonatkozó politikáinak és prioritásainak a megfogalmazását (mint például a fenntartható fejlődés, városiasodás, emberi jogok, kereskedelemmel és szellemi tulajdonjoggal kapcsolatos kérdések, jogállamiság, biztonság).
- d. Módszeresebben vegyék bele a kulturális és társadalmi szempontokat az országelemzéseikbe.

3) Képzésen, a mobilitáson, hálózatépítésen és a projektfejlesztés konkrét támogatásán keresztül mozdítsák elő az alulról felfelé építkező megközelítéseket, valamint a közvetlen és fenntartható együttműködést az EU és Kína kulturális szakemberei és szervezetei között.

4) Fejlesszék az európai kulturális és kreatív ágazatok kapacitását és javítsák a versenyképességüket.

5) Megfelelő és sokféle erőforrást tárjanak fel uniós és tagállami szinten egyaránt, továbbá törekedjenek hatékony partnerségekre Kínában.

Konkrétabban:

- a. A kultúra és külkapcsolatok terén bevezetendő jövőbeni európai uniós eszközökben támogatást kell biztosítani az EU külkapcsolataiban a kultúra stratégiai megközelítését célzó intézkedéseknek;
- b. Innovatív megközelítéseket kell megtervezni a tagállamok számára a feladatok megosztására és az erőforrások együttes hasznosítására a jobb méretgazdaságosság elérése és annak érdekében, hogy erőfeszítéseiket uniós szinten fejtsék ki;
- c. Be kell vonzani a magántőkét, és a magánszférából is be kell vonni a kultúrában érdekelteket, például vállalkozásokat és alapítványokat.

A szakértői csoport javasolja, hogy vegyék figyelembe ezeket az általános javaslatokat és vezéreelveket, amikor az EU más harmadik országokkal/régiókkal folytatott kapcsolataiban stratégiai megközelítést dolgoznak ki a kultúrával kapcsolatban.

II. Konkrét javaslatok a kultúra stratégiai megközelítésének megvalósítására az EU és Kína kapcsolataiban

A szakértői csoport az általános javaslatok és vezéreelvek alapján a következőket javasolja annak érdekében, hogy az EU és Kína kapcsolatában megvalósuljon a kultúra stratégiai megközelítése:

1) Következetesebb képet kell sugározni az EU-ról Kínában azáltal, hogy jobban integrálják a kultúrát a nyilvános diplomáciai stratégiákba, és fokozottabban stratégiai jellegű módon használják ki a virtuális eszközökben rejlő lehetőségeket nemcsak a bemutatás és branding, hanem a kulturális együttműködés konkrét formáinak az előmozdítására is.

2) Módszeresebben és strukturáltabb módon, ágazat-specifikus alapon kell információkat gyűjteni az EU és Kína közötti kulturális együttműködésben való részvételben rejlő lehetőségekről és kihívásokról.

3) Meg kell erősíteni az interakciókat az EU Kínában jelen lévő kulturális szereplői között egy kiterjedtebb hálózaton keresztül, amely összehozza a tagállamok kultúráért felelős képviselőit, a kulturális intézményeket, beleértve az EUNIC Kína klasztert valamint a nagyobb kulturális szervezeteket, alapítványokat és magánhálózatokat, szükség szerint.

4) Meg kell bízni az EU pekingi delegációjában egy erre kijelölt kulturális központot azzal, hogy dolgozzon szorosan együtt a tagállamokkal annak érdekében, hogy elősegítse az érdekeltek együttműködését, az információk gyűjtését és megosztását, továbbá a közös megközelítéseket a kínai hatóságok irányában a tagállamok közös érdeklődésére számot tartó kérdésekben.

III. Az előrelépés iránya: konkrét lépésváltás az EU és Kína közötti kulturális kapcsolatokban

Ahhoz, hogy az EU és Kína közötti kulturális kapcsolatokban előrelépés történjen a konkrét lépésváltás felé, a szakértői csoport a következőket javasolja:

1) 2013-ban haladéktalanul elindítani egy kísérleti szakaszt az alábbi célkitűzésekkel:

a. Megbízni az EU pekingi delegációjában egy erre kijelölt kulturális fókuszpontot azzal, hogy dolgozzon szorosan együtt a tagállamokkal;

b. Létrehozni egy kibővített hálózatot a megfelelő uniós kulturális érdekeltekből Európában és Kínában, és elősegíteni az interakciókat és az információk megosztását;

c. Bevezetni egy sor ágazat-specifikus felmérést és kutatást az alábbi céllal:

- i. információkat gyűjteni a kiválasztott ágazatokban az EU és Kína közötti együttműködés aktuális állásáról,
- ii. javaslatokat tenni arra vonatkozóan, hogy az EU hogyan juthat a legjobban hozzáadott értékhez a kiválasztott ágazatokban,
- iii. elemezni a javasolt intézkedések megvalósíthatóságát.

d. A kísérleti szakasz prioritásainak a megállapításánál tekintetbe kell venni "Az EU és Kína kölcsönös érdekkörébe tartozó területek" című jelentés 3. pontjában elemzett, kölcsönös érdeklődésre számot tartó területeket.

2) Konkrét prioritásokat, intézkedéseket és forrásokat kell meghatározni közép-hosszú távra a kísérleti szakasz eredményei alapján.

3) A végrehajtott intézkedések eredményeit rendszeresen értékelni kell, a javasolt stratégia esetleges félidős értékelésével (2017-re).